Voetreis tegen vergeten

Folkert Oldersma

INKIJKEXEMPLAAR

Folkert Oldersma

Voetreis tegen vergeten

Colofon

Titel: *Voetreis regen vergeten*
Auteur: Folert Oldersma folkertoldersma.nl
Uitgever: Ambilicious,
Waddinxveen – Kalmthout
ambilicious.nl

Omslagontwerp: Ton de Koning, Probeeld
Vormgeving binnenwerk: Inanna van den Berg
Redactie: Inanna van den Berg, Ambilicious

ISBN: 978-94-93560-05-5
NUR: 301
Eerste druk: juni 2026

© 2026 Folkert Oldersma, ProBeeld, Ambilicious

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden.

Hoewel deze uitgave met zorg is samengesteld, aanvaarden auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden.

Voetreis tegen vergeten

uitgever van verhalen

‘Er was inmiddels zoveel verleden,
er viel nauwelijks tegenop te schrijven,
geen kast of er zat wel een lijk in.’
Arnon Grunberg – VK-Koptekst (2-1-2020)

‘Doodgaan behoort tot het zeer weinige
dat niet zou mogen.
Toch wordt het veel gedaan.’
(Jan Eijkelboom)

PROLOOG

Gutsend van het zweet wordt hij wakker. Hij is toch nog in slaap gesukkeld. Hij moet het doen. Nu. Geen verder uitstel, geen smoesjes meer. Dit spraken ze ooit samen af. En je moet je aan je beloftes houden. Van uitstel komt maar afstel. Hij weet het zeker dat het nu moet gebeuren. Er zijn altijd wel uitvluchten te bedenken.

Aan haar ademhaling hoort hij dat Hanneke slaapt. Ze beweegt bijna voortdurend haar benen. Dat hoort bij haar. Heel voorzichtig glijdt hij uit bed. Ja, hij moet het doen. Hij moet laten zien dat het geen holle frases waren, dat hij het meent. In het complete duister stelt hij zich de hotelkamer voor en op zijn tenen sluipt hij naar waar hij de deur weet. Zijn armen, gestrekt vooruit, raken de deur. Op de tast vindt hij de deurklink. Verdomme, bijna vergeten. Voorzichtig gaat hij terug en pakt de kamersleutel van het bureautje.

Hij schrikt en blijft stilstaan want Hanneke beweegt onrustig. Zijn adem houdt hij in en hij luistert gespannen; hij hoort haar licht snurken. Met de sleutel loopt hij naar de deur. Opnieuw met zijn armen gestrekt vooruit. Het lukt hem de deur heel stil te openen en vervolgens te sluiten.

Op de gang klikt na een paar stappen automatisch het licht aan. Geschrokken blijft hij stilstaan. Hier staat hij dan op zijn blote voeten, in zijn onderbroek en T-shirt. Hij hoopt maar dat hij niemand tegenkomt. Welke smoes zal hij dan gebruiken? Dat hij slaapwandelt? Hij denkt dat hij er op dit tijdstip wel op kan rekenen dat een ontmoeting met iemand uit zal blijven.

Samen, tegelijk. Zo zou het moeten zijn. Dat ze er samen tussenuit knijpen. Tegen die boom, in dat vliegtuig ... Daar hadden ze het toch over gehad? Al ver voor dat dit met zijn geheugen begon te spelen. Hoezo zou dat romantisch gebazel zijn? Het is geen droom, het is realiteit, het moet realiteit worden. Het is mooi geweest. Hij stopt ermee. Het moet. Nu. Wat had hij dan nog willen bezoeken?

Wat had hij nog willen beleven? Niks meer. Het is genoeg geweest. En het moet samen. Een woord, een woord.

Wat moet ze ook zonder hem? Die ellende moet hij haar besparen. Dat ze hem is komen opzoeken, moet hij als een teken zien.

Beneden loopt hij de lege eetzaal binnen. Van buiten verlichten straatlantaarns deze ruimte enigszins. Tijdens het diner kwam de bediening steeds met hun armen vol dampende borden uit die deur naast het buffet. Daar moet dus de keuken zijn. Daar zal hij er ongetwijfeld één vinden.

Door de klapdeur glipt hij naar binnen en wacht. Het is erg stil, hij hoort de vriezers en laat zijn ogen wennen aan de duisternis. Nu geen lawaai maken. Vallende potten en pannen moeten worden voorkomen. Hij ziet hem hangen aan de magnetische strip op de muur en trekt het mes los. Als hij daar nu onderweg in zou vallen ...

Het lukt hem zonder gezien te worden, terug te keren naar de kamer. Voor de kamerdeur blijft hij nog staan. Het licht floept uit. Hij zucht diep en voelt hem in zijn hand. Durft hij?

Daar ligt ze, zijn Hanneke. Dit is puur uit liefde, het is pure liefde dat hij dit doet, laat hij zichzelf opnieuw weten. Inmiddels zijn zijn ogen opnieuw aan het donker gewend geraakt. Hij kijkt naar het mes in zijn hand. Kan hij het? Het moet. Het moet ook in één keer. In één keer goed. Niet dat ze lijdt. Dat wil hij niet. Dat mag niet gebeuren. Hij moet dus hard, heel hard toeslaan. En snel zijn. Samen, denkt hij, samen. Voorzichtig trekt hij het dekbed weg. Hij heft zijn hand, omklemt het mes met zijn vuist. Zijn hand trilt. Kom op, vastberaden blijven. Hanneke beweegt onrustig, ze opent haar ogen.

1

'Ik stond achter bij de schuifpui, keek naar waar eens een beukenhaag de scheiding vormde tussen onze tuin en een voormalig evangelisatiekerkje dat de laatste tijd dienstdeed als sjofel winkeltje voor tweedehands kleding, en was mijn geheugen kwijt. Niet dat ik dat op dat moment zelf doorhad. Dat was bij Hanneke al snel wel het geval.

'Ik begrijp het niet,' zei ik.

'Wat niet?' vroeg zij.

'De heg.'

'Wat is daarmee?'

'De heg is weg.'

'Grapjas.'

Ik bleef naar buiten kijken.

'Ik begrijp het niet,' herhaalde ik.

'Wat niet?'

'De heg.'

'Wat is daar nu mee?'

'Hij is weg.'

'Bedenk eens iets anders,' klonk het enigszins geïrriteerd.

'Ik begrijp het niet.'

'Dit is niet leuk meer,' zei ze, maar haar stem klonk nu toch licht verontrust.

'Ik begrijp het niet. De heg is weg.'

'Maak je een geintje? Die heb je zelf weggehaald.'

'Heb ik dat gedaan?' vroeg ik geschrokken.

'We hebben het kerkje gekocht en de heg weggehaald omdat we het terrein bij onze tuin trekken,' vertelde ze me terwijl ze me onderzoekend aankeek.

'Is het kerkje nu van ons?'

Ze leidde me naar het raam opzij van de woning. Wat ik zag, was nieuw voor mij. De oprit langs het huis was opnieuw bestraat en aanmerkelijk verbreed en de hoog doorgeschoten coniferen waren weggehaald

evenals het pad dat vanaf de straat naar het kerkje liep. Het was nieuw voor mij.

'Je maakt me bang,' zei ze toen ze mijn reactie zag.

Het was een zondagochtend en normaal zouden we op dit tijdstip afreizen naar mijn schoonmoeder die was opgenomen in een verpleeghuis. Nu belde Hanneke de huisartsenpost in Assen die de weekenddienst uitvoerde. Ik moest direct komen, werd gezegd, en Hanneke kreeg de instructie dat mocht er onderweg uitval bij mij ontstaan, ze meteen moest bellen. Omdat zij reed en niet zoals gewoonlijk ik (ach ja, het mannetje), keek ik haar tijdens de rit van zo'n twintig kilometer voortdurend vragend aan. Met een ongemakkelijk lachje dat vooral onwennigheid uitstraalde.

'We gaan naar het ziekenhuis. Je hebt wat met je geheugen.'

Die mededeling kon ze blijven herhalen. Al maar door. Hanneke dacht, vertelde ze later: 'Daar gaat onze toekomst samen.' Was dit een hersenbloeding, een tumor? Had Alzheimer zeer rigoureus toegeslagen? Bestond zoiets?

Om de diagnose van een beroerte uit te sluiten, werd ik in het ziekenhuis waar de huisartsenpost was gevestigd, aan een onderzoek onderworpen. Ik moest armen en benen bewegen, blijven staan met mijn ogen dicht, mijn reflexen werden getest en daarna werd van me verwacht dat ik allerhande vragen beantwoordde.

'We denken dat het TGA is, Transiënte Globale Amnesie,' vertelden ze Hanneke en mij, maar bij mij drong niks door, 'een acuut optredend verlies van het geheugen. De amnesie is van tijdelijke aard, duurt hooguit zo'n vierentwintig uur en er zullen geen restverschijnselen zijn. De oorzaak weten we niet goed, het komt voor bij ouderen boven de vijftig. Vaak is er vlak voordien sprake geweest van een zware fysieke inspanning of van emotionele stress.'

Toch belden ze met de neuroloog. Die adviseerde voor alle zekerheid een scan van het hoofd te maken. Ik wees op het scherm tegenover ons.

'Daar staat dat de wachttijd nog vijftien minuten is. Hoelang zitten we hier?'

'Een half uur.'

Daar moest ik om lachen.

'Daar staat dat de wachttijd nog vijftien minuten is. Hoelang zitten we hier?'

De antwoorden op vragen als 'waarom zijn we hier?' was ik binnen een paar seconden alweer vergeten. Nieuwe informatie sloeg ik niet op. Hanneke vertelde me dat de voortdurende herhaling van het stellen van dezelfde vraag op een bepaald moment op haar lachspieren ging werken. Gelukkig maar.

Jaarlijks overkomt zo'n drie tot vijf op de honderdduizend mensen dit TGA, ik had er nog nooit van gehoord. Van een heftige vrijpartij kun je het krijgen, van het vooroverbuigen tijdens het strikken van schoenveters, van braken, van zware fysieke arbeid of van zoals gezegd stress. Volgens Hanneke kwam het van het rollebollen die ochtend, maar in de gesprekken met de artsen vertelde ze dat ik me de afgelopen dagen flink had geweerd bij het verwijderen van de wortels van de beukenhaag. Wat ook zo was. De natuurlijke muur tussen huis en kerk diende geslecht te worden.

Bij sommige patiënten is een verminderde bloedtoevoer naar de hersenen geconstateerd of zenuwcellen die tijdelijk minder goed werkten, las ik later op internet. Er wordt verondersteld dat een bepaalde ademhalingsactie de oorzaak zou kunnen zijn. Men weet het niet. Ik denk dat er ook weinig onderzoek naar wordt gedaan omdat het over gaat, er niet sprake is van restschade en er niet aan verdiend kan worden met betrekking tot medicatie. Vooral dat laatste is de reden, vrees ik. Bovendien zijn er bij geheugenverlies juist wel andere terreinen die aandacht en onderzoek kunnen gebruiken.

Je bent dus je geheugen kwijt, je herinnert je niks van dagen, weken, maanden en in mijn geval van jaren voor de aanval, maar je kunt wel gewoon communiceren. Je herkent je familieleden en het gekke is dat je automatismen gewoon kunt blijven uitvoeren. Autorijden zou bijvoorbeeld geen probleem moeten zijn. Bij een latere nacontrole bij de neuroloog werd me zelfs het sterke verhaal verteld dat een chirurg het tijdelijke geheugenverlies overkwam tijdens een operatie en dat hij die zonder problemen had kunnen uitvoeren. Ik vermoed dat de patiënt blij mag zijn geweest dat er gedurende de operatie geen complicaties optraden.

Vond de start wel bij de schuifpui plaats? Had ik niet uit een automatisme de tanden gepoetst, me geschoren en gewassen? Mijn medicijnen ingenomen, het ontbijt klaargemaakt en gegeten?
Nee, werd me later met nadruk verzekerd, het was geen vooraankondiging geweest, het had niks te maken met de toekomst die me op dit moment zo benauwt en ook met het geheugen te maken heeft. Het was gewoon toeval. Je moet ze geloven, want zij schijnen ervoor doorgeleerd te hebben.
Uiteindelijk werd ik op die zondag door drie artsen bekeken en bevraagd. Ze wilden van me weten waar ik woonde en waar mijn kinderen. Ik noemde Groningen als woonplaats van mijn zoon. Daar woonde hij al jaren niet meer. Tijdens het gesprek vertelde Hanneke dat ik samen met haar een kinderkookboek had geschreven en mijn verbaasde reactie was: 'O ja? Wat leuk.' Door plaatsgebrek op de afdeling neurologie werd ik op de afdeling cardiologie gestald wat me door mijn 'hartverleden' – vier omleidingen aangebracht omdat, genetisch bepaald, mijn overijverige lever te veel foute cholesterol wenst te produceren en er daarmee voor zorgde dat de wegen rond het hart dichtslibden – samen met de informatiefolders die er lagen, voortdurend deed vragen of er problemen met mijn hart waren. Ook het feit dat ik niet in mijn 'eigen' ziekenhuis lag, dat in de stad Groningen, bleef een bron van zelfde herhalende vragen.
Het is benauwend dat zo'n totale black-out je kan overkomen, van het ene op het andere moment is het daarboven leeg, is er niks meer. Op den duur zal ik er dus niks van merken. Mijn herinneringen zijn niet meer vast te grijpen, alles wat ik ben, glijdt weg.
Tegen de avond werd ik helderder. Samen met Hanneke, mijn zoon en mijn dochter wandelde ik door het hospitaal. Alles was hier nieuw voor mij en dat lag niet aan mijn geheugen, dit was 'mijn' ziekenhuis niet. Hier wilde ik ook niet zijn. Hier was mijn moeder ooit opgenomen geweest en niet goed behandeld, vond ik. Toen ik weer eens de anderen verveelde met de vraag waarom ik hier nu toch was, antwoordde mijn zoon: 'Maar dat is toch niet zo raar. Dat is toch heel logisch. Je werkt hier in het ziekenhuis. Weet je dat niet meer?'
'Werken? Ik? Hier?'

Ik voelde dat er iets niet klopte. Kortom er was sprake van verbetering in mijn ziektebeeld.
'Ja, als Cliniclown,' antwoordde mijn zoon.
Dat was een keerpunt. Het was als bij een optrekkende mist, langzaam werd de wereld om me heen helderder, werd me alles steeds iets duidelijker. Opeens merkte ik de mensen op waar ik al een groot deel van de dag een kamer mee deelde. Het drong weer bewust tot me door en het bleef hangen. Tot dat keerpunt is die hele verdere zondag definitief gewist, ik ben hem helemaal kwijt. Ik weet er niks meer van. Alleen uit verhalen van de anderen weet ik nog het een en ander. Over thuis bij de schuifpui, over onderweg en in het ziekenhuis. Maar is dat ook anders niet het geval? Dat je veel weet door wat anderen je vertellen? Wat weet je echt zelf? En van hoeveel heb jezelf onderweg een vertekend beeld geschapen?'

JAREN LATER - SEPTEMBER 2021

DAG 1

2

Precies om negen uur verliet mijn vader het huis. Negen uur had hij gezegd en negen uur werd het. Geen minuut later. Daar kon hij behoorlijk kinderachtig in zijn. Ik herinner me dat als er vroeger thuis voor een vakantiereis als vertrektijd zeven uur was afgesproken, hij om precies zeven uur achter het stuur zat. En dan ergerde hij zich dood aan mijn moeder. Die moest dan het haar nog föhnen, die moest de planten nog even water geven, die moest nog even dit en moest nog even dat. Demonstratief zat hij dan achter het stuur te wachten en zich op te vreten.

'Wat maken die vijf minuten nu uit?' reageerde ze als ze instapte. 'We hebben vakantie en dus alle tijd van de wereld. Jij moet niet altijd zo opgefokt zijn. Ik ben ook nog zo stom dat ik me door jou haast.'

Dus exact om negen uur vertrok hij. Zonder dat hij daar eerder over had nagedacht of over had gesproken, wist hij opeens dat hij het ging doen. Zo schijnen die dingen bij hem te gaan.

'Toen ik destijds de oproep ontving voor de militaire dienst, wist ik: dat doe ik niet. Ik verdom het, ik word geen soldaat. Voor jullie opa en oma kwam het als een complete verrassing. Voordien was nimmer gebleken dat er in mij een pacifist school. Niet dat ik gewelddadig was. Daarvoor was ik veel te laf en misschien te fatsoenlijk. Maar ik had nooit eerder openlijk mijn afkeer tegen het leger beleden. Als je erover nadenkt dan is het toch volstrekte waanzin dat de ene mens een ander zonder ooit gezien te hebben, niet kent, doodt. Niet dat als je iemand kent, je degene wel zou mogen ombrengen. Ga je moorden buiten het leger, dan word je ervoor veroordeeld. Voor mij was het niet meer dan logisch, medemensen afknallen dat doe je niet. Klaar.'